

num universi; ergo necessarius est in universo unus supremus princeps et gubernator.

Hunc discursum primo declarat Philosophus exemplo exercitus, ejus intrinsecum bonum in debito ordine consistit; ad illum autem requirit ducem, qui majus bonum est totius exercitus, quia ab ipso et propter ipsum est ordo exercitus. Deinde declarat priorem propositionem assumptam, explicando breviter ordinem partium universi per comparisonem ad domum et familiam bene ordinatam; et res est per se satis clara.

Minorem autem propositionem non expresse subsumit, eam tamen revera intendit, et ea occasione divertit hic iterum ad attingendas leviter et rejiciendas antiquorum opiniones de principiis, ut inde colligat nullo ex dictis modis posse recte intelligi, quo modo mirabilis ordo hujus universi ex illis principiis subsistat et conservetur, sine ullo supremo gubernatore.

Et obiter optimas attingit rationes, quamvis brevissime et subobscure, qualis est illa, quod non satis est dicere omnia fieri ex contrariis, nisi ponatur aliud superius principium quod illa ita disponat, et ordinet vicissitudines eorum, ut neutrum eorum aliud prorsus absumat, sed successio generationum perpetuo duret. Est item alia ratio, quod sine hoc principio non potest assignari causa, cur hoc individuum nunc participet speciem et non antea, et aliud prius, aliud posterius. Utramque vero rationem, ut optime D. Thomas notavit, habet in verbis illis: *At tum illis qui duo principia faciunt, aliud principalius principium necesse est esse* (scilicet, propter rationem primam), *tum illis qui formas* (id est ideas), *quia aliud principalius principium est;*

cur enim participavit aut participat? Ecce rationem secundam. Tandem vero in fine capitulis hanc probationem illius minoris subjungit: *Pluralitas principatum seu primorum principiorum non est bona, nec confert ad bonum regimen; at entia nolunt male gubernari; unus ergo princeps.*

Quæstio 1. Circa hanc Philosophi conclusionem ejusque probationes variæ insurgunt quæstiones. Prima, an hoc discursu vel aliis naturalibus sufficienter demonstraretur esse unum tantum Deum; quam late tractamus disp. 29, sect. 1, et disp. 30, sect. 10.

Q. 2. An Deus habeat hujus universi providentiam et qualem, quidque in hoc Aristoteles senserit, disp. 30, sect. 46 et 47, præter dicta disp. 22.

Q. 3. An Deus dicatur summum bonum universi solum tanquam finis ultimus ejus, an vero etiam ut efficiens. Hæc sæpe tacta est in superioribus, et designata sunt disputationum loca. Hic solum notetur, Aristotelem in hoc capite sæpe concludere et conjungere utrumque, et reprehendere antiquos, qui alteram rationem omiserunt. Specialiter tamen approbat Anaxagoram, quod posuerit mentem ut primum movens, id est, efficiens. Et subdit statim: *Verum alicujus gratia movet, quare alterum, nisi sit ut nos dicimus, scilicet, quod propter se movet.*

Cætera, quæ de naturali cognitione Dei seu primæ causæ, et intelligentiarum desiderari possunt, disputamus late in nostris disputationibus, et de Deo quidem sub ratione primæ causæ, in disp. 20, 21 et 22, sub ratione ultimi finis in 25, sub ratione primi exemplaris in 26, sub propria ratione Dei in 29 et 30; de intelligentiis autem creatis in disput. 35, ut specialius sequens index monstrabit.

INDEX

DISPUTATIONUM ET SECTIONUM

QUÆ IN HOC OPERE CONTINENTUR.

IN PRIORI TOMO.

DISPUTATIO PRIMA.

DE NATURA PRIMÆ PHILOSOPHIÆ SEU METAPHYSICÆ.

- Sect. I. Quod sit metaphysicæ objectum.
Sect. II. Utrum metaphysica versetur circa res omnes secundum proprias rationes earum.
Sect. III. Utrum metaphysica sit una tantum scientia.
Sect. IV. Quæ sint hujus scientiæ munera, quis finis, quæve utilitas.
Sect. V. Utrum metaphysica sit perfectissima scientia speculativa, veraque sapientia.
Sect. VI. Utrum inter omnes scientias metaphysica maxime ab homine appetatur appetitu naturali.

DISPUTATIO II.

DE RATIONE ESSENTIALI SEU CONCEPTU ENTIS.

- Sect. I. Utrum ens, in quantum ens, habeat in mente nostra unum conceptum formalem omnibus entibus communem.
Sect. II. Utrum ens habeat unum conceptum, seu rationem formalem objectivam.
Sect. III. Utrum ratio seu conceptus entis in re ipsa et ante intellectum sit aliquo modo præcisus ab inferioribus.
Sect. IV. In quo consistat ratio entis in quantum ens, et quomodo inferioribus entibus conveniat.
Sect. V. Utrum ratio entis transcendat omnes rationes et differentias inferiorum entium, ita ut in eis intime et essentialiter includatur.
Sect. VI. Quomodo ens, in quantum ens, ad inferiora contrahatur seu determinetur.

DISPUTATIO III.

DE PASSIONIBUS ENTIS IN COMMUNI ET PRINCIPIIS EJUS.

- Sect. I. Utrum ens, in quantum ens, habeat aliquas passiones, et quales illæ sint.
Sect. II. Quot sint passiones, et quem ordinem inter se servant.
Sect. III. Quibus principiis demonstrari possint passiones de ente, et an inter ea hoc sit primum, *Impossibile est idem esse et non esse.*

DISPUTATIO IV.

DE UNITATE TRANSCENDENTALI IN COMMUNI.

- Sect. I. Utrum unitas transcendentalis addat enti

rationem aliquam positivam, vel tantum privatam.

- Sect. II. Utrum unum de formali dicat solam negationem quam addit supra ens, vel aliquid aliud.
Sect. III. Quotuplex sit in rebus unitas.
Sect. IV. Utrum unitas sit adæquata passio entis, et de divisione entis in unum et multa.
Sect. V. An divisio entis in unum et multa sit analogica.
Sect. VI. Quomodo unum et multa opponantur.
Sect. VII. An unum sit prius quam multa, et indivisio quam divisio.
Sect. VIII. An divisio entis in unum et multa sit prima omnium.
Sect. IX. Utrum unitas transcendentalis sit unitas numerica.

DISPUTATIO V.

DE UNITATE INDIVIDUALI, EIUSQUE PRINCIPIO.

- Sect. I. Utrum omnes res quæ existunt, vel existere possunt, singulares sint et individua.
Sect. II. Utrum in omnibus naturis res individua et singularis, ut talis est, addat aliquid supra communem seu specificam naturam.
Sect. III. Utrum materia signata sit individuationis principium in substantiis materialibus.
Sect. IV. An forma substantialis sit principium individuationis substantiarum materialium.
Sect. V. Utrum principium individuationis sit existentia rei singularis.
Sect. VI. Quod tandem sit principium individuationis in omnibus substantiis creatis.
Sect. VII. Utrum principium individuationis accidentium sit ex subjecto sumendum.
Sect. VIII. An repugnet duo accidentia solum numero diversa, esse simul in eodem subjecto ob eorum individuationem.
Sect. IX. An repugnet individuationi accidentium ut plura solum numero differentia successive sint in eodem subjecto.

DISPUTATIO VI.

DE UNITATE FORMALI ET UNIVERSALI.

- Sect. I. Utrum sit in rebus aliqua unitas formalis distincta a numerali, et minor illa.
Sect. II. An unitas universalis naturæ distincta a formali, sit in rebus actu ante mentis operationem.
Sect. III. Utrum natura communis ex se habeat ali-

quam unitatem præcisionis extra individua, et ante mentis operationem.

Sect. IV. Quid sit in natura universali aptitudo ut sit in multis.

Sect. V. An unitas universalis consurgat ex operatione intellectus, et quomodo difficultatibus in contrarium positis satisfaciendum sit.

Sect. VI. Per quam operationem intellectus fiant res universales.

Sect. VII. An universalia sint entia realia corporea, substantialia, vel accidentalia, quasque causas habeant.

Sect. VIII. Quotuplex sit universale, seu unitas ejus.

Sect. IX. Quomodo in re distinguantur unitas generis et differentiae, tam inter se quam ab specifica unitate.

Sect. X. Utrum abstracta metaphysica generum, et specierum, et differentiarum possint inter se prædicari.

Sect. XI. Quod sit in rebus principium unitatis formalis et universalis.

DISPUTATIO VII.

DE VARIIS DISTINCTIONUM GENERIBUS.

Sect. I. Utrum, præter distinctionem realem et rationis, sit aliqua alia distinctio in rebus.

Sect. II. Quibus signis seu modis discerni possint varii gradus distinctionis rerum.

Sect. III. Quomodo idem et diversum, tum inter se, tum ad ens, comparentur.

DISPUTATIO VIII.

DE VERITATE SEU VERO QUOD EST PASSIO ENTIS.

Sect. I. Utrum in compositione et divisione intellectus sit formalis veritas.

Sect. II. Quid sit veritas cognitionis.

Sect. III. Utrum veritas cognitionis sit solum in compositione et divisione, vel etiam in simplicibus conceptibus.

Sect. IV. An veritas cognitionis seu intellectus in eo non sit, donec judicet.

Sect. V. An veritas cognitionis sit tantum in intellectu speculativo, vel etiam in practico.

Sect. VI. An in divisione sit veritas æque ac in compositione.

Sect. VII. Utrum veritas aliqua sit in rebus, quæ sit passio entis.

Sect. VIII. An veritas per prius dicatur de veritate cognitionis, quam de veritate rei, et quomodo.

DISPUTATIO IX.

DE FALSITATE SEU FALSO.

Sect. I. Quidnam et ubi sit falsitas, et an sit entis proprietas.

Sect. II. Quæ sit falsitatis origo.

Sect. III. Unde oriatur difficultas veritatem assequendi.

DISPUTATIO X.

DE BONO SEU BONITATE TRANSCENDENTALI.

Sect. I. Quid bonum seu bonitas sit.

Sect. II. Quomodo se habeat bonum ad rationem finis; vel potius quotuplex sit bonum.

Sect. III. Quodnam bonum sit, quod cum ente convertitur tanquam passio ejus.

DISPUTATIO XI.

DE MALO.

Sect. I. Utrum malum sit aliquid in rebus, et quotuplex sit.

Sect. II. Quotuplex sit malum.

Sect. III. Ubi et unde sit malum, et quas causas habeat.

DISPUTATIO XII.

DE CAUSIS ENTIS IN COMMUNI.

Sect. I. Utrum causa et principium idem omnino sint.

Sect. II. Utrum sit aliqua communis ratio causæ, et quænam et qualis.

Sect. III. Quotuplex sit causa.

DISPUTATIO XIII.

DE MATERIALI CAUSA SUBSTANTIÆ.

Sect. I. An sit evidens ratione naturali dari in entibus causam materialem substantiarum, quam materiam primam nominamus.

Sect. II. Utrum materialis causa substantiarum generabilium sit una vel multiplex.

Sect. III. Utrum prima et unica causæ materialis generabilium substantiarum sit aliquod corpus simplex vel substantia integra.

Sect. IV. Utrum materia prima habeat aliquam entitatem actualem ingenerabilem et incorruptibilem.

Sect. V. Utrum materia sit pura potentia, et quo sensu id accipiendum sit.

Sect. VI. Quomodo possit materia cognosci.

Sect. VII. Quid causet materia.

Sect. VIII. Per quid causet materia.

Sect. IX. Quid sit causalitas materiæ.

Sect. X. Utrum materialis causa substantialis in corporibus incorruptilibus inveniatur.

Sect. XI. An materia incorruptibilium corporum sit ejusdem rationis cum elementari.

Sect. XII. Ultra materia cœlestisne an elementaris perfectior sit.

Sect. XIII. Qualis sit causalitas materiæ incorruptibilium corporum.

Sect. XIV. Utrum in rebus incorporeis dari possit causa materialis substantialis, et quomodo quantitas ad hanc materialem causam comparetur.

DISPUTATIO XIV.

DE CAUSA MATERIALI ACCIDENTIUM.

Sect. I. Utrum detur vera causa materialis accidentium.

Sect. II. An substantia ut sic esse possit immediata causa materialis accidentium.

Sect. III. Quænam substantia possit esse causa materialis accidentium.

Sect. IV. Utrum unum accidens possit esse proxima causa materialis alterius.

DISPUTATIO XV.

DE CAUSA FORMALI SUBSTANTIALLI.

Sect. I. An dentur in rebus materialibus substantiales formæ.

Sect. II. Quomodo possit forma substantialis fieri in materia, et ex materia,

Sect. III. An in educatione substantialis formæ oporteat materiam tempore antecedere.

Sect. IV. An forma, dum ex materia educitur, perse fiat.

Sect. V. Quæ sit propria ratio formæ substantialis, propriaque causalitas ejus in suo genere.

Sect. VI. Quæ sit ratio causandi formæ.

Sect. VII. Quis sit effectus causæ formalis.

Sect. VIII. Utrum forma substantialis sit vera causa materiæ, et materia effectus ejus.

Sect. IX. Utrum tanta sit dependentia materiæ a forma, ut sine illa nec per divinam potentiam conservari possit, et e converso.

Sect. X. Utrum unius substantiæ una tantum detur causa formalis.

Sect. XI. Quid sit forma metaphysica, et quæ materia illi respondeat, quamque causalitatem habeat.

DISPUTATIO XVI.

DE FORMALI CAUSA ACCIDENTALI.

Sect. I. Utrum omnia accidentia veram exerceant causalitatem formalem, et circa quem effectum.

Sect. II. Utrum omnis forma accidentalis educatur de potentia subjecti.

DISPUTATIO XVII.

DE CAUSA EFFICIENTE IN COMMUNI.

Sect. I. Quid causa efficiens sit.

Sect. II. Quotuplex sit causa efficiens.

DISPUTATIO XVIII.

DE CAUSA PROXIMA EFFICIENTE, EJUSQUE CAUSALITATE, ET OMNIBUS QUÆ AD CAUSANDUM REQUIRIT.

Sect. I. Utrum res creatæ aliquid vere efficiant.

Sect. II. Quodnam sit principium, quo una substantia creata efficit aliam.

Sect. III. Quodnam sit principium, quo substantiæ creatæ efficiunt accidentia.

Sect. IV. Quæ accidentia possint esse principia agendi.

Sect. V. Utrum sola accidentia sine concursu formarum substantialium efficiant alia accidentia.

Sect. VI. Utrum accidens sit instrumentum tantum in productione alterius accidentis.

Sect. VII. Utrum causa efficiens esse debeat in re distincta a recipiente, ut agere possit.

Sect. VIII. Utrum causa efficiens debeat esse simul conjuncta, vel propinqua passo, ut agere possit.

Sect. IX. Utrum causa efficiens ad agendum requirat passum sibi dissimile, et in qua proportionem.

Sect. X. Utrum actio sit propria ratio causandi efficientis causæ seu causalitatis ejus.

Sect. XI. Utrum causa efficiens aliquid efficiendo corrumpat aut destruat, et quomodo.

DISPUTATIO XIX.

DE CAUSIS NECESSARIO, ET LIBERE SEU CONTINGENTER AGENTIBUS, UBI ETIAM DE FATO, FORTUNA ET CASU.

Sect. I. Utrum in causis efficientibus creatis sint aliquæ necessario agentes, et qualis sit illa necessitas.

Sect. II. Utrum inter efficientes causas sint aliquæ absque necessitate et cum libertate operantes.

Sect. III. Utrum in causis efficientibus possit esse aliqua libere agens, si prima causa ex necessitate operatur, et in universum. An libertas actionis requi-

rat libertatem in omnibus causis in illam influentibus, vel an una sufficiat.

Sect. IV. Quomodo stet libertas vel contingentia in actione causæ secundæ, non obstante concursu primæ; et consequenter, quo sensu verum sit causam liberam esse, quæ positis omnibus requisitis ad agendum potest agere, et non agere.

Sect. V. Quænam sit facultas, in qua formalis residet libertas causæ creatæ.

Sect. VI. Quomodo causa libera determinetur a judicio rationis.

Sect. VII. Quæ sit radix et origo defectus causæ liberæ.

Sect. VIII. Ad quos actus sit indifferentia in causa libera.

Sect. IX. An libertas causæ sit dum actu operatur.

Sect. X. An ex libertate causarum efficientium oriatur contingentia in effectibus universi, vel sine illa esse possit.

Sect. XI. Utrum aliqua vera ratione possit fatum inter causas efficientes universi numerari.

Sect. XII. Utrum casus et fortuna inter causas efficientes numerari debeant.

DISPUTATIO XX.

DE PRIMA CAUSA EFFICIENTE, PRIMAQUE EJUS ACTIONE, QUÆ EST creatio.

Sect. I. An possit ratione naturali cognosci creationem aliquorum entium esse possibilem, an etiam necessariam; vel (quod idem est), an unum ens in quantum ens possit essentialiter dependere effective ab alio ente.

Sect. II. Utrum ad creandum requiratur infinita vis agendi; et ideo ita sit Dei propria, ut creaturæ communicari non possit.

Sect. III. An possit dari instrumentum creationis.

Sect. IV. An creatio sit aliquid in creatura distinctum ex natura rei ab ipsa.

Sect. V. Utrum de ratione creationis sit novitas essendi.

DISPUTATIO XXI.

DE PRIMA CAUSA EFFICIENTE, ET ALTERA EJUS ACTIONE, QUÆ EST conservatio.

Sect. I. An possit ratione naturali demonstrari entia creata in suo esse semper dependere ab actuali influxu primæ causæ.

Sect. II. Quænam actio sit conservatio, et quomodo a creatione differat.

Sect. III. Utrum res omnes a solo Deo pendeant in conservari.

DISPUTATIO XXII.

DE PRIMA CAUSA, ET ALIA EJUS ACTIONE, QUÆ EST cooperatio, seu concursus cum causis secundis.

Sect. I. An possit sufficienter probari ratione naturali Deum per se ac immediate operari in actionibus omnium creaturarum.

Sect. II. Utrum concursus causæ primæ cum secunda sit aliquid per modum principii, vel actionis.

Sect. III. Quomodo comparetur concursus Dei ad actionem causæ secundæ et ad subjectum ejus.

Sect. IV. Quomodo Deus præbeat concursum suum causis secundis.

Sect. V. Utrum causæ secundæ pendeant essentia-

liter in operari a sola causa prima, aut etiam ab alijs.

DISPUTATIO XXIII.

DE CAUSA FINALI IN COMMUNI.

- Sect. I. An finis sit vera causa realis.
Sect. II. Quotuplex sit finis.
Sect. III. Quos effectus habeat causa finalis.
Sect. IV. Quid sit, vel in quo consistat ratio causandi, seu causalitas causæ finalis.
Sect. V. Quænam sit in fine proxima ratio finaliter causandi.
Sect. VI. Quæ res possit causalitatem finalem exercere.
Sect. VII. An esse cognitum sit fini conditio necessaria ut possit finaliter causare.
Sect. VIII. Utrum finis moveat secundum suum esse reale vel secundum esse cognitum.
Sect. IX. Utrum causalitas finis locum habeat in divinis actionibus et effectibus.
Sect. X. Utrum in actionibus naturalium et irrationalium agentium vera causalitas finalis intercedat.

DISPUTATIO XXIV.

DE ULTIMA FINALI CAUSA, SEU ULTIMO FINE.

- Sect. I. An possit sufficienter probari ratione naturali dari aliquem ultimum finem, et non dari processum in infinitum in causis finalibus.
Sect. II. Utrum finis ultimus per se ac proprie concurrat cum omnibus finibus proximis ad finaliter causandum, et consequenter, an omnia agentia in omnibus actionibus suis finem ultimum intendant.

DISPUTATIO XXV.

DE CAUSA EXEMPLARI.

- Sect. I. An sit, quid sit, et ubi sit exemplar.
Sect. II. Utrum exemplar propriam rationem causæ constituat, vel ad aliquam aliarum revocetur.

DISPUTATIO XXVI.

DE COMPARATIONE CAUSARUM AD EFFECTA.

- Sect. I. Utrum omnis causa sit effectu suo nobilior.
Sect. II. Utrum omnis causa sit prior suo effectu.
Sect. III. Utrum ejusdem effectus esse possint, aut debeant plures causæ.
Sect. IV. An possit idem effectus esse simul a pluribus causis totalibus ejusdem generis et speciei.
Sect. V. Utrum divisim possit idem effectus naturaliter esse a pluribus causis totalibus.
Sect. VI. Utrum eadem possit esse causa plurium effectuum, præsertim contrariorum.

DISPUTATIO XXVII.

DE COMPARATIONE CAUSARUM INTER SE.

- Sect. I. Quænam ex quatuor causis perfectior sit.
Sect. II. Utrum causæ possint esse sibi invicem causæ.

IN POSTERIORI TOMO.

DISPUTATIO XXVIII.

DE DIVISIONE ENTIS IN INFINITUM ET FINITUM.

- Sect. I. An recte dividatur ens in infinitum et finitum.
Sect. II. An dicta partitio sit sufficiens et adæquata.

Sect. III. An sit analogæ, ita ut ens non univoce sed analogice dicatur de Deo et creaturis.

DISPUTATIO XXIX.

DE PRIMO ET INCREATO ENTE, AN SIT.

- Sect. I. An evidenter demonstratur dari aliquod ens a se, et increatum.
Sect. II. An demonstratur a posteriori Deum esse hoc unicum ens a se.
Sect. III. An hoc idem aliquo modo a priori demonstratur.

DISPUTATIO XXX.

DE PRIMO ENTE SEU DEO, QUID SIT.

- Sect. I. An demonstratur esse Deum quoddam ens eximie perfectum.
Sect. II. An demonstrari possit Deum esse infinitum.
Sect. III. An demonstrari possit esse purum actum simplicissimum.
Sect. IV. Quomodo excludatur a Deo omnis substantialis compositio.
Sect. V. Quomodo excludatur a Deo omnis accidentaliter compositio.
Sect. VI. Quomodo attributa Dei ad ejus essentiam comparentur.
Sect. VII. An Deum esse immensum ratione naturali ostendi possit.
Sect. VIII. An Deum esse immutabilem ratione naturali demonstratur.
Sect. IX. Quomodo immutabilitas cum libertate divina possit consistere.
Sect. X. Unitas Dei quomodo demonstratur.
Sect. XI. An Deus sit indivisibilis, quidque possit ratione naturali circa hoc investigari.
Sect. XII. An demonstratur, Deum non posse comprehendere, nec quidditative cognosci.
Sect. XIII. Possitne demonstrari Deum esse ineffabilem.
Sect. XIV. An demonstratur, Deum esse per essentiam vivens vita intellectuali, ac felicissima.
Sect. XV. Quid possit ratione naturali de divina scientia cognosci.
Sect. XVI. Quid de divina voluntate ejusque virtutibus.
Sect. XVII. Quid de divina omnipotentia ejusque actione.

DISPUTATIO XXXI.

DE ESSENTIA ENTIS FINITI UT TALE EST, ET ILLIUS ESSE, EORUMQUE DISTINCTIONE.

- Sect. I. An esse et essentia creaturæ distinguantur inter se.
Sect. II. Quid sit essentia creaturæ priusquam a Deo producat.
Sect. III. Quomodo et in quo differant in creaturis ens in potentia et in actu, seu essentia in potentia et in actu.
Sect. IV. An essentia creaturæ constituatur in actualitate essentiae per aliquod esse reale indistinctum ab ipsa, quod nomen habeat et rationem existentiae.
Sect. V. Utrum præter esse reale actualis essentiae, sit aliud esse necessarium, quo res formaliter et actualiter existat.
Sect. VI. Quæ distinctio possit inter essentiam, et existentiam creatam intervenire, aut intelligi.
Sect. VII. Quidnam existentia creaturæ sit.

Sect. VIII. Quas causas præsertim intrinsecas habeat creata existentia.

Sect. IX. Quæ sit proxima efficiens causa existentiae creatæ.

Sect. X. Quos effectus habeat existentia, et in quo differat in hoc ab essentia.

Sect. XI. Quarum rerum sit existentia, et an simplex, vel composita sit.

Sect. XII. Utrum essentia creata sit separabilis a sua existentia.

Sect. XIII. Qualis sit compositio ex esse et essentia, qualisque compositio sit de ratione entis creati.

Sect. XIV. An de ratione entis creati sit actualis dependentia, et subordinatio ad primum et increatum ens.

DISPUTATIO XXXII.

DE DIVISIONE ENTIS CREATI IN SUBSTANTIAM ET ACCIDENS.

Sect. I. Utrum ens proxime et sufficienter dividatur in substantiam et accidens.

Sect. II. Utrum ens analogice dividatur in substantiam et accidens.

DISPUTATIO XXXIII.

DE SUBSTANTIA CREATA IN COMMUNI.

Sect. I. Quidnam substantia significet et quomodo in incompletam et completam dividatur.

Sect. II. Utrum recte dividatur substantia in primam et secundam.

DISPUTATIO XXXIV.

DE PRIMA SUBSTANTIA SEU SUPPOSITO, EJUSQUE DISTINCTIONE A NATURA.

Sect. I. Utrum prima substantia sit idem quod suppositum, aut persona, vel hypostasis.

Sect. II. An in creaturis suppositum addat naturæ aliquid positivum reale, et ex natura rei distinctum ab illa.

Sect. III. An distinctio suppositi a natura fiat per accidentia vel principia individuantia, et ideo locum non habeat in substantiis spiritualibus.

Sect. IV. Quid sit subsistentia creata, et quomodo ad naturam et suppositum comparetur.

Sect. V. Utrum omnis subsistentia creata indivisibilis sit, et omnino incommunicabilis.

Sect. VI. Quam causam efficientem vel materialem habeat subsistentia.

Sect. VII. Utrum subsistentia habeat aliquam causalitatem, et quomodo actiones dicantur esse suppositorum.

Sect. VIII. Utrum in secundis substantiis concreta ab abstractis distinguantur, et quomodo in eis suprema ratio substantiæ, et coordinatio prædicamentalis constituenda sit.

DISPUTATIO XXXV.

DE IMMATERIALI SUBSTANTIA CREATA.

Sect. I. Utrum possit ratione naturali probari esse in universo aliquas substantias spirituales extra Deum.

Sect. II. Quid possit ratione naturali cognosci de quidditate et essentia intelligentiarum creaturarum.

Sect. III. Quæ attributa cognosci possint de essentiis intelligentiarum creaturarum.

Sect. IV. Quid possit ratione naturali de intellectu et scientia intelligentiarum cognosci.

Sect. V. Quid possit de voluntate intelligentiarum ratione naturali cognosci.

DISPUTATIO XXXVI.

DE SUBSTANTIA MATERIALI IN

Sect. I. Quid sit essentialis ratio substantiæ materialis, et an eadem omnino sit cum ratione substantiæ corporeæ.

Sect. II. Utrum essentia substantiæ materialis consistat in sola forma substantiali, vel etiam in materia.

Sect. III. Utrum substantia materialis sit aliquid distinctum a materia et forma simul sumptis, et unione earum.

DISPUTATIO XXXVII.

DE COMMUNI RATIONE, ET CONCEPTU ACCIDENTIS.

Sect. I. Utrum accidens in communi dicat unum conceptum seu rationem objectivam

Sect. II. Utrum communis ratio accidentis in inherentiâ consistat.

DISPUTATIO XXXVIII.

DE COMPARATIONE ACCIDENTIS AD SUBSTANTIAM.

Sect. I. An substantia sit prior tempore accidente.
Sect. II. Utrum substantia sit prior cognitione accidente.

DISPUTATIO XXXIX.

DE DIVISIONE ACCIDENTIS IN NOVEM SUMMA GENERA.

Sect. I. Utrum accidens in communi immediate dividatur in quantitatem, qualitatem, et alia summa genera accidentium.

Sect. II. Utrum divisio accidentis in novem genera sit sufficiens.

Sect. III. Utrum prædicta divisio sit univoca, vel analogæ.

DISPUTATIO XL.

DE QUANTITATE CONTINUA.

Sect. I. Quid sit quantitas, præsertim continua.

Sect. II. Utrum quantitas molis sit res distincta a substantia materiali et qualitatibus ejus.

Sect. III. An essentia quantitatis consistat in ratione mensuræ.

Sect. IV. Utrum ratio et effectus formalis quantitatis continuæ sit divisibilitas, vel distinctio, aut extensio partium substantiæ.

Sect. V. Utrum in quantitate continua sint puncta, lineæ et superficies, quæ sint vere inter se, et a corpore quanto realiter distinctæ.

Sect. VI. An lineæ et superficies sint propriæ species quantitatis continuæ, inter se et a corpore distinctæ.

Sect. VII. Utrum locus sit vera species quantitatis continuæ ab alijs distincta.

Sect. VIII. Utrum motus aut extensio ejus propriam speciem quantitatis continuæ constituat.

Sect. IX. Utrum tempus sit per se quantitas, peculiarem speciem a reliquis distinctam constituens.

DISPUTATIO XLI.

DE QUANTITATE DISCRETA, ET COORDINATIONE PRÆDICAMENTI QUANTITATIS ET PROPRIETATIBUS EJUS.

- Sect. I. Utrum quantitas discreta sit propria species quantitatis.
Sect. II. Utrum quantitas discreta in rebus spiritualibus inveniatur.
Sect. III. Utrum oratio sit vera species quantitatis.
Sect. IV. Qualis sit coordinatio generum et specierum quantitatis.

DISPUTATIO XLII.

DE QUALITATE ET SPECIEBUS EJUS IN COMMUNI.

- Sect. I. Quæ sit communis ratio, seu essentialis modus qualitatis.
Sect. II. Utrum qualitas in quatuor species convenienter et sufficienter divisa sit.
Sect. III. An quatuor qualitatis species sint inter se omnino distinctæ.
Sect. IV. Utrum divisio qualitatis in quatuor species sufficiens sit.
Sect. V. An duplicatæ voces, quibus dictæ species proponuntur, significant essentielles vel accidentales differentias earum.
Sect. VI. Quæ proprietates qualitati convenient.

DISPUTATIO XLIII.

DE POTENTIA.

- Sect. I. Utrum potentia sufficienter dividatur in activam et passivam, et quid utraque sit.
Sect. II. An potentia activa et passiva semper re, vel interdum tantum ratione differant.
Sect. III. Quodnam sit divisum illius partitionis, quæve definitio illius.
Sect. IV. Utrum omnis potentia sit naturalis, et naturaliter indita.
Sect. V. Utrum unicuique potentiæ proprius actus respondeat, et quomodo.
Sect. VI. Utrum actus sit prior potentia duratione, perfectione, definitione et cognitione.

DISPUTATIO XLIV.

DE HABITIBUS.

- Sect. I. An sit, et quid sit, et in quo subjecto sit habitus.
Sect. II. An in potentia secundum locum motiva acquiratur.
Sect. III. An in brutis sint habitus.
Sect. IV. An in intellectu sint proprii habitus.
Sect. V. Utrum habitus sint propter actus efficientes.
Sect. VI. Quid efficiat habitus in actu.
Sect. VII. Quos actus efficiat habitus.
Sect. VIII. Utrum actus sit causa per se efficiens habitum.
Sect. IX. An habitus uno, vel pluribus actibus generetur.
Sect. X. Utrum habitus per actus augeatur, et quomodo.
Sect. XI. Quale sit augmentum extensivum habitus, ubi etiam de unitate habitus.
Sect. XII. Quomodo habitus minuat, vel amittatur.
Sect. XIII. Quotuplex sit habitus, et præsertim de speculativo et practico.

DISPUTATIO XLV.

DE QUALITATUM CONTRARIETATE.

- Sect. I. Quid sit oppositio et quotuplex.
Sect. II. Quænam sit propria contrariorum definitio, eorumque ab aliis oppositis discrimen.
Sect. III. Utrum propria contrarietas inter qualitates, vel omnes, vel solas inveniatur.
Sect. IV. An contraria possint simul esse in eodem subjecto, et quo modo possit aliquid ex contrariis componi.

DISPUTATIO XLVI.

DE INTENSIONE QUALITATUM.

- Sect. I. An sit latitudo intensiva in qualitatibus, et quid illa sit.
Sect. II. Cur hæc latitudo in solis qualitatibus, non vero in omnibus inveniatur.
Sect. III. An hæc latitudo acquiratur mutatione, seu successione continua.
Sect. IV. An in hac latitudine detur maximus et minimus terminus. Ubi alia etiam breviora dubia expenduntur.

DISPUTATIO XLVII.

DE RELATIONIBUS REALIBUS CREATIS.

- Sect. I. An relatio sit verum genus entis realis ab aliis diversum.
Sect. II. An relatio prædicamentalis distinguatur actu, et in re ab omnibus entibus absolutis.
Sect. III. Quotuplex sit relatio, et quæ sit vere prædicamentalis.
Sect. IV. Quo differat respectus prædicamentalis a transcendentali.
Sect. V. Quæ sit definitio essentialis relationis prædicamentalis.
Sect. VI. De subjecto prædicamentalis relationis.
Sect. VII. De fundamento prædicamentalis relationis, et de ratione fundandi.
Sect. VIII. De termino prædicamentalis relationis.
Sect. IX. Quæ distinctio necessaria sit inter fundamentum et terminum.
Sect. X. An tria relativorum genera ex triplici fundamento recte fuerint ab Aristotele divisa.
Sect. XI. De primo genere relationum in numero vel unitate fundato.
Sect. XII. De secundo genere relationum in potentia vel actione fundato.
Sect. XIII. De tertio genere relationum in ratione mensuræ fundato.
Sect. XIV. Siue sufficiens dicta divisio, omnesque relationes comprehendat.
Sect. XV. An omnes et solæ relationes tertii generis sint non mutæ. Ubi de relationibus Dei ad creaturas.
Sect. XVI. Utrum formalis terminus relationis sit altera relatio, vel aliqua ratio absoluta. Ubi etiam varia dubia incidenter expediuntur.
Sect. XVII. Quomodo prædicamentum ad aliquid sub uno supremo genere ordinari possit. Ubi etiam de individua distinctione relationum.
Sect. XVIII. Quas proprietates habeat relatio.

DISPUTATIO XLVIII.

DE ACTIONE.

- Sect. I. Utrum actio essentialiter dicat respectum ad

DISPUTATIO LI.

DE UBI.

- principium agendi. Ubi etiam de relationibus extrinsecis et intrinsecis advenientibus.
Sect. II. Utrum actio, ut sic, essentialiter respiciat terminum, etiamsi immanens sit, ideoque etiam illa in hoc prædicamento collocetur.
Sect. III. Quis ex dictis respectibus sit magis essentialis actioni, ita ut inde sumat speciem.
Sect. IV. Utrum actio ut sic dicat respectum ad subjectum inhaesionis, et quodnam illud sit.
Sect. V. Quæ sit actionis essentia, quæ causæ, quæve proprietates.
Sect. VI. Quot sint species et genera actionum usque supremum genus.

DISPUTATIO XLIX.

DE PASSIONE.

- Sect. I. Utrum passio in re ipsa distinguatur ab actione.
Sect. II. Quomodo passio ad motum vel mutationem comparetur, et quid tandem passio sit.
Sect. III. Utrum de ratione passionis sit actualis inhaesio, vel aptitudinalis tantum.
Sect. IV. Utrum passio successiva et momentanea hujus generis sint, et quomodo sub illo differant.

DISPUTATIO L.

DE QUANDO, ET IN UNIVERSUM DE DURATIONIBUS.

- Sect. I. Utrum duratio sit aliquid distinctum in re ab esse rei durantis.
Sect. II. Quæ sit formalis ratio durationis, per quam ratione distinguitur ab existentia.
Sect. III. Quid sit æternitas, et quomodo a creata duratione distinguatur.
Sect. IV. Includatne æternitas in sua formali ratione aliquem respectum rationis.
Sect. V. Quid sit ævum, et quomodo a successivis durationibus differat.
Sect. VI. An ævum essentialiter etiam differat ab aliis durationibus permanentibus creatis.
Sect. VII. Habeantne res corruptibiles permanentes propriam durationem, et qualis illa sit.
Sect. VIII. An res successive propriam habeant durationem, quæ tempus vocatur.
Sect. IX. An tempus in re distinguatur a motu.
Sect. X. Utrum esse mensuram durationis alicui tempori conveniat.
Sect. XI. Quæ res hoc tempore mensurentur.
Sect. XII. Quæ duratio ad prædicamentum quando pertineat, et quomodo illud constituat.

DISPUTATIO LII.

DE SITU.

- Sect. I. Quidnam sit situs, et quomodo ab ubi differat.
Sect. II. Quomodo species, genera, et aliquæ proprietates, possint situi attribui.

DISPUTATIO LIII.

DE HABITU.

- Sect. I. Quidnam habitus sit, et quomodo a substantia et qualitate differat.
Sect. II. Quomodo species, genera et aliquæ proprietates habitui tribui possint.

DISPUTATIO LIV.

DE ENTE RATIONIS.

- Sect. I. An vere aliqua rationis entia esse dicantur, et quomodo sub ente sint, quæve esse habeant.
Sect. II. An ens rationis habeat aliquas causas, et quænam illæ sint.
Sect. III. An recte dividatur ens rationis in negationem, privationem et relationem.
Sect. IV. An sufficienter dividatur ens rationis in dicta tria membra, ubi tota varietas entium rationis, quæ occurrere potest, explicatur.
Sect. V. Quid commune sit, quidve proprium negationi et privationi.
Sect. VI. Quot sint modi relationum rationis, et quid omnibus commune sit, quid vero proprium.